

ניתוח מאפייני דורשי עבודה בתקופת הקורונה – מאי 2020¹

אגף הכלכלנית הראשית במשרד האוצר

עיקרים*

- מאז תחילת משבר הקורונה נרשמו בשירות התעסוקה והביטוח הלאומי מעל למיליון עובדים, רובם (88%) הוצאו לחל"ת.
- כמחצית מכלל העובדים המושבתים הגיעו מ-6 ענפים: חינוך, שירותי מזון ומשקאות, שירותים של משקי בית, קמעונאות, תעשייה ומסחר סיטוני.
- העובדים המושבתים השתכרו בממוצע כשליש פחות מהשכר הממוצע במשק. השכר הממוצע של אותם המושבתים היה 6,342 ₪ לחודש אצל המעסיק האחרון בהשוואה לשכר הממוצע במשק בשנת 2019 שהיה 10,481 ₪ לחודש.
- השכר הממוצע של המושבתים בענפים בעלי שכר גבוה יחסית דומה לשכר הממוצע של המושבתים המגיעים מענפים בעלי שכר נמוך. כך לדוגמה, בענף הפיננסי השכר הממוצע קרוב ל-19.2 אלף ₪ והשכר הממוצע של המושבתים בענף הזה הוא 7.9 אלף ₪. ככל ששכר בענף גבוה יותר כך בולט הפער בין השכר הממוצע בענף לבין שכר המושבתים בענף.
- אין שונות גדולה בשכר המושבתים לפי גודל עסק. השכר הממוצע של המושבתים בחברות זעירות (מחזור נמוך מ-5 מיליון ₪), היה כ-6.5 אלף ₪ ובחברות בינוניות (מחזור של 20-100 מיליון ₪), היה כ-6.7 אלף ₪, לעומת שכר נמוך יותר בממוצע בקרב אלו שהועסקו על ידי עצמאיים וזאת למרות הפערים בשכר הממוצע בין עסקים קטנים לגדולים. בנוסף לכך, במידה רבה גם אין תלות בענף בו המושבתים הועסקו קודם לכן. היות והשכר במגזר העסקי יכול לשמש כמדד לפיריון המשמעות היא כי העובדים שהושבתו הם בעלי פיריון נמוך יותר, ביחס לענף בו הם הועסקו. השבתת עובדים חלשים יותר אמנם מצמצמת את היקף הפגיעה בכוח פועלות החברות ואת היקף הנזק הכלכלי, אולם, החזרת עובדים בעלי פיריון נמוך יותר למעגל התעסוקה תהיה כרוכה בקושי רב יותר.
- 54% מכל העובדים המושבתים מגיעים מעסקים זעירים וקטנים (חברות ועצמאיים יחד). אחוז העובדים המושבתים הינו הגבוה ביותר בחברות בעלות מחזור נמוך מ-5 מ"ש, והוא עומד על כ-27%. שיעור זה יורד עם העלייה בגודל העסק, כך שבחברות הגדולות בעלות מחזור גדול מ-100 מ"ש אחוז המובטלים עומד על כ-11%.
- לפיכך מעבר לאתגר לצמצום היקף סגירת העסקים, האתגר יהיה לשלב את העובדים שנפלטו חזרה במעגל התעסוקה (במקומות עבודה קודמים או במשרות חדשות) כמה שיותר מהר. מעבר לכך יש מקום להשקיע בהקניית כישורים ומיומנויות, בפרט למושבתים שיתקשו להשתלב באופן מהיר בשוק העבודה ולעובדים שיחזרו לעבודה בהיקפי משרה חלקיים, היכן שהדבר יתאפשר. ההשקעה תוכל להוביל להשתלבות איכותית יותר בשוק העבודה ולהעלות לאורך זמן את הפיריון במשק.

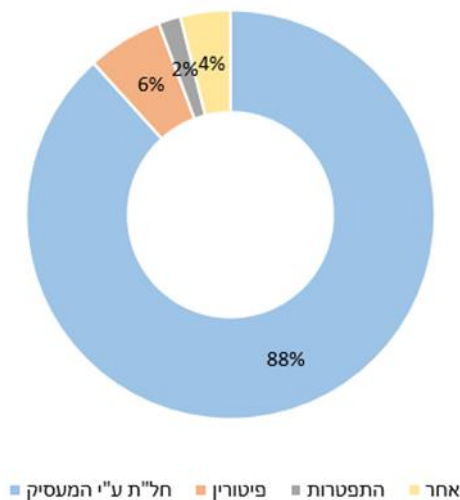
¹ הניתוח מבוסס על הצלבת נתוני הביטוח הלאומי, שירות התעסוקה ורשות המסים, אשר מאפשרת לבצע פילוח של עובדים שפוטרו או הוצאו לחל"ת (להלן: מושבתים) במהלך חודש מרץ ועד לשבוע הראשון של אפריל (בהתאם לנתונים העדכניים ביותר הזמינים למועד כתיבת המסמך).

הניתוח המלא

כחלק מההערכות הכלכליות של הפגיעה במשק עקב התפשטות נגיף הקורונה ובפרט בשל צעדי ההסגר שנקטו, צוות מאקרו ותחזיות באגף הכלכלנית הראשית במשרד האוצר ערך ניתוח של החברות והעובדים שנפגעו במשבר.

מאז תחילת משבר הקורונה נרשמו בשירות התעסוקה והביטוח הלאומי מעל למיליון עובדים. הנתונים המפורטים שמנותחים מתייחסים ל- 835.1 אלף² עובדים שנרשמו בחודש מרץ ועד לשבוע הראשון של אפריל 2020 בשירות התעסוקה והביטוח הלאומי. אנו מניחים שהתפלגות הנרשמים החדשים³ דומה לנתונים המנותחים. המספר כולל בעיקר עובדים שהוצאו לחל"ת (88%) לצד, מתפטרים, מפוטרם וכו'.

התפלגות לפי סיבת הרישום

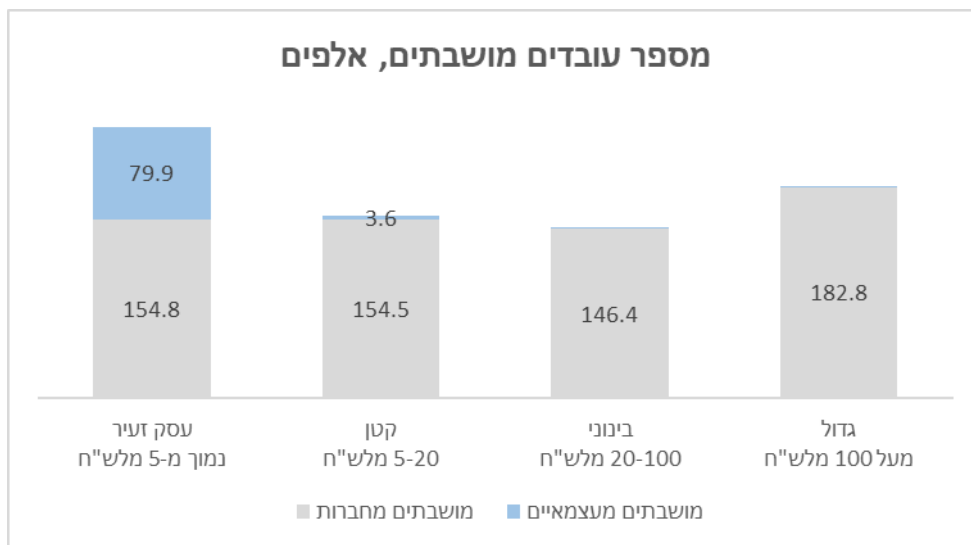

לפי הנתונים של המוסד לביטוח לאומי (להלן: בט"ל) לחודש מרץ ולשבוע הראשון של אפריל שנת 2020, מספר העסקים שהפחיתו את מצבת העובדים עמד על 105.7 אלף⁴.

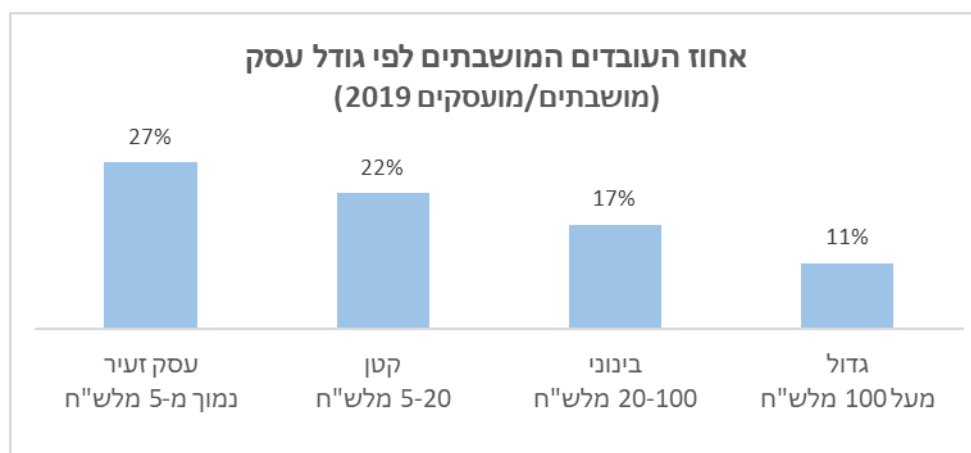
² נכון 26 באפריל נרשמו בשירות התעסוקה 1.01 מיליון מושבתים חדשים מתחילת חודש מרץ. לצורך הניתוח השתמשנו בנתוני הביטוח הלאומי, שירות התעסוקה ונתונים אדמיניסטרטיביים של רשות המסים.
³ לאחר השבוע הראשון של אפריל 2020
⁴ הצלבת הנתונים מבט"ל לקבצי רשות המסים של שנת 2017 אפשרה לאתר 85.7 אלף עסקים (מתוכם 49.3 אלף חברות ו-36.3 אלף עצמאים שמעסיקים עובדים), שיחד צמצמו את מצבת העובדים ב-722.4 אלף איש. חלק מהפער לעומת מספר העובדים שהוצג קודם לכן נובע מחברות שנפתחו אחרי שנת 2017 ולכן לא נכנסו למדגם. מרבית העובדים (88%) הועסקו קודם לכן בחברות ו-12% מהעובדים הועסקו על ידי עצמאים.

פילוח לפי גודל עסק

בהתחשבות בכלל המועסקים במשק בשנת 2019⁵ ובניתוח לפי גודל החברות, נמצא שאחוז העובדים המושבתים בחברות⁶ זעירות בגודלן הוא 27% ויורד עם עלייה בגודל העסק, כך שבחברות הגדולות אחוז המובטלים ביחס למספר המועסקים בהן יורד ל-10%. מכיוון שהרוב המוחלט של העוסקים המורשים הם עסקים זעירים עם מחזור שנתי של פחות מ-5 מיליון ₪, כמעט כל המושבתים שעבדו אצל העצמאים נמצאים תחת ההגדרה של עסקים זעירים. לעומת זאת ההתפלגות של מספר העובדים המושבתים שעבדו בחברות לפי גודל עסק יחסית אחידה ולפיכך משקל רב יותר של אחוז המושבתים במשק שייך לעסקים קטנים יותר.

הערה: גודל עסק מוגדר בהתאם להיקף המכירות השנתי.

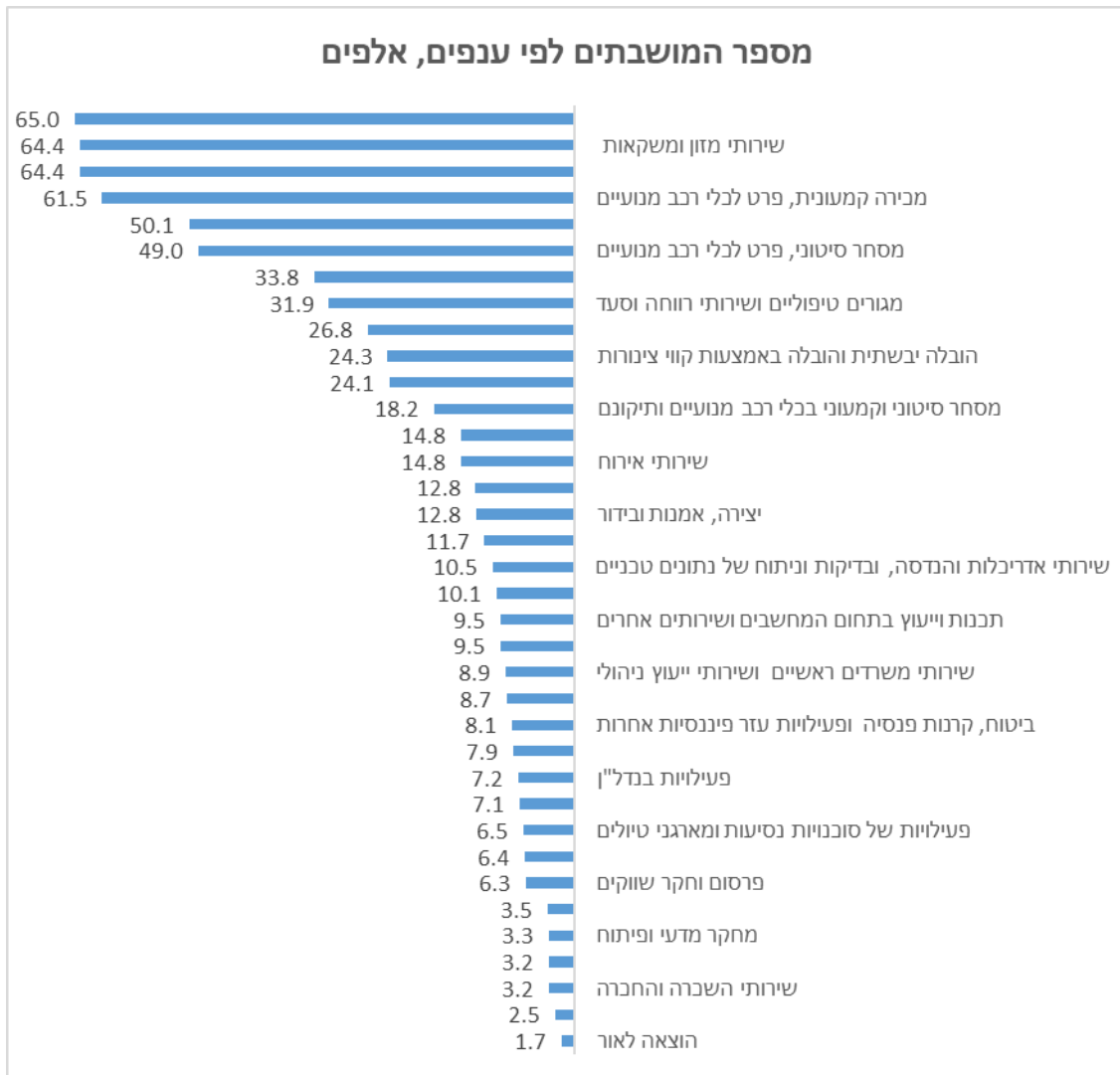
הערה: גודל עסק מוגדר בהתאם להיקף המכירות השנתי.

⁵ נתונים מקבצי שע"מ של שנת 2017 מקודמים לשנת 2019
⁶ החישוב הזה מתייחס לחברות ללא עצמאיים

פילוחים לפי ענפים

50% מסך המושבתים שייכים ל-6 ענפים⁷: חינוך, שירותי מזון ומשקאות, שירותים של משקי בית, מכירה קמעונאית, תעשייה (כולל תעשיית העלית) ומסחר סיטוני. הניתוח הענפי מאפשר בחינת ההשפעות הכלכליות על המשק של ההשבתה.

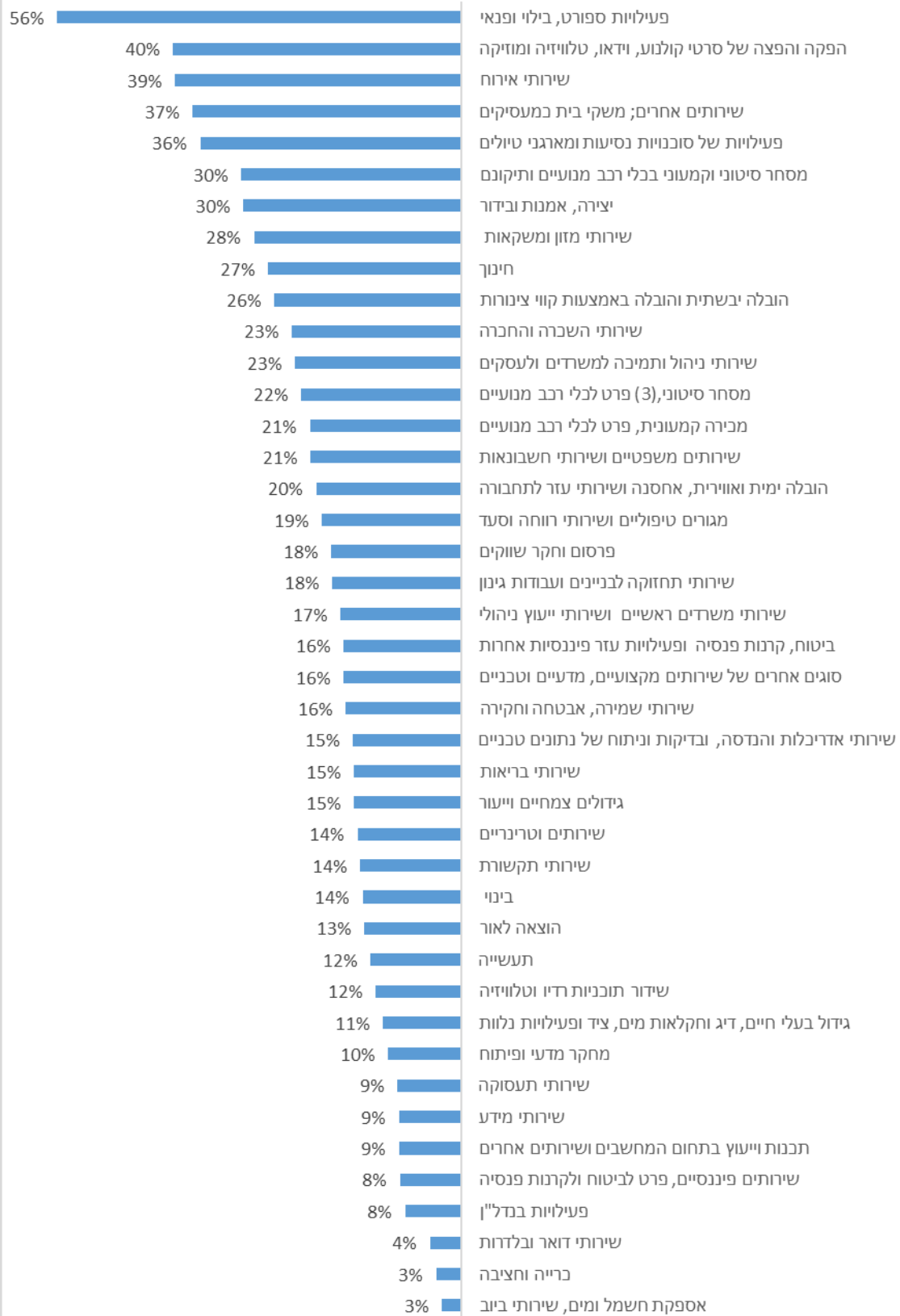
הענפים שנפגעו ביותר הם הענפים אשר פעילותם מייצרת התקהלות גבוהה יותר ביחס לאחרים, קרי פעילויות ספורט, הפקות קולנוע ומוזיקה, שירותי אירוח וכדומה⁸. חשוב לציין כי על אף שבענפים אלו תחלופת העובדים בשנים רגילות גבוהה יותר בהשוואה לענפים אחרים, שיעורי ההשבתה היום הינם בסדר גודל אחר. ככלל, תחליפיות העובדים מתואמת עם הפריון בענף ככל שהשכר הממוצע בענף נמוך יותר, כך נצפית תחלופת עובדים גבוהה יותר.

⁷ לפי הגדרות של הלמ"ס סיווג ענפי כלכלה 2011 שתי ספרות
⁸ בבחינה של הפגיעה בתעסוקה כאחוז מסך המועסקים בענף לשנת 2019

אחוז המושבתים בכל ענף, בחלוקה לפי ענפים (מושבתים/מועסקים 2019)

פילוחים לפי שכר

השכר החודשי של העובדים המושבתים נמוך בהשוואה לשכר הממוצע. כך, השכר הממוצע האחרון של העובדים המושבתים הוא 6,342 ₪ לחודש בהשוואה לשכר הממוצע במשק בשנת 2019 שהוא 10,481 ₪ לחודש⁹. השכר הממוצע של המושבתים בענפים בעלי שכר גבוה יחסית דומה לשכר הממוצע של המושבתים המגיעים מענפים בעלי שכר נמוך. כך לדוגמה, בענף הפיננסי השכר הממוצע קרוב ל-19.2 אלף ₪ והשכר הממוצע של המושבתים בענף הזה הוא 7.9 אלף ₪. לעומת זאת, בענף האירוח השכר הממוצע הוא 7.8 אלף ₪ אך שכר המושבתים הוא 7.2 אלף ₪. ככל ששכר בענף גבוה יותר כך בולט הפער בין השכר הממוצע בענף לבין שכר המושבתים בענף, קרי החברות פטרו / הוציאו לחלי"ת את העובדים שמשתכרים יותר נמוך בענף. היות והשכר במגזר העסקי יכול לשמש כמדד לפיריון המשמעות היא כי העובדים שהושבתו הם בעלי פיריון נמוך יותר, ביחס לענף בו הם התעסקו.

בנוסף לכך, אין שונות גדולה בשכר המושבתים לפי גודל עסק (לפי המחזור), לא אצל החברות ולא אצל העצמאים. זאת למרות הפערים בשכר הממוצע בין עסקים קטנים לגדולים - כאשר השכר הממוצע בעסקים גדולים עמד על 13.2 אלף ₪ לחודש בשנת 2019¹⁰.

מחד, המשמעות של השבתת עובדים חלשים יותר לגבי היקף הנזק הכלכלי היא שכנראה הפגיעה בפעילות הכלכלית במשק היא נמוכה יותר ממה שהייתה יכולה להיות בהשוואה להשבתת עובדים בעלי שכר ממוצע בכל ענף. מאידך, מדובר בעובדים חלשים יותר להם קושי גדול יותר לחזור למעגל התעסוקה.

⁹ חלק מהסיבה של שכר מושבתים נמוך יכול להיות מוסבר על ידי כך שחלק גדול יחסית מהמושבתים מהווים נשים ואנשים בגילים צעירים
¹⁰ נתון של שנת 2016 מקבצי רשות המסים מקודם לשנת 2019

השוואת שכר ממוצע לשכר ממוצע בקרב המושבתים לפי ענפים, אלפים

